

Παράδειγμα

Πως να συνθέσετε βυζαντινή μουσική χρησιμοποιώντας τους καταλόγους με τις μουσικές θέσεις.

Οι παρακάτω σελίδες είναι μια μικρή εργασία – παράδειγμα που δείχνει πως μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι κατάλογοι των θέσεων* της βυζαντινής μουσικής ούτως ώστε να δημιουργηθεί μια μελωδία για έναν στιχηρακό ύμνο σε ήχο α'. Επισημαίνεται ότι η παρούσα εργασία δε στοχεύει στη δημιουργία της «μελοποίησης του αιώνα» όσο στην επίδειξη του πως μπορεί να χρησιμοποιηθούν οι κατάλογοι των μουσικών θέσεων για τη δημιουργία μιας σωστής μελωδίας, και ο τρόπος που μπορούν να αντιμετωπιστούν διάφορα «προβλήματα» που μπορεί να προκύψουν. Για αρχή επιλέγεται ένας ύμνος ο οποίος δεν υπάρχει τονισμένος μουσικά στα κλασικά μουσικά βιβλία, συγκεκριμένα το πρώτο τροπάριο της λιτής από την ακολουθία του Αγίου Νεκταρίου.

Ἦχος α'

Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀγάλλου καὶ χόρευε, ἡ νύμφη ἢ ἐκλεκτή, τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως. Ἴδου γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ, ὁ ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ Ἱεράρχης, Νεκτᾶριος ὁ Ὁσιος, τὰ πάλαι σοι θεόθεν δεδογμένα, ἔτι ἅπαξ σφραγίζει, καὶ διαπρυσίως κηρύττει, τῇ δόξῃ ἢ ἐδοξάσθη, παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ. Ὅθεν στῦλον καὶ ἐδραῖωμα, τοῦτον κεκτημένη, καὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ τὴν χάριν ὀρώσα, τῶ νυμφίῳ σου βόησον, Κύριε δόξα σοι.

Το πρώτο που πρέπει να γίνει είναι ο χωρισμός του ύμνου σε «δυναδικό κώδικα», στον οποίο το «1» είναι μια τονιζόμενη συλλαβή ενώ το «0» μια μη – τονιζόμενη. Υπόψιν ότι διατηρείται η στίξη του ύμνου. Το αποτέλεσμα είναι το παρακάτω:

0100010, 001000010, 0100100, 0100001, 000100010. 01000001001, 00010010010, 01000100, 01000100010, 1010010000010010, 01010010, 0101001. 101000100, 100010, 0001001010010, 00100100, 100100.

Το επόμενο βήμα είναι ο χωρισμός του ύμνου σε μικρότερες φράσεις:

0100010,	<i>Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ,</i>
001000010,	<i>ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία,</i>
0100100,	<i>ἀγάλλου καὶ χόρευε,</i>
0100001,	<i>ἡ νύμφη ἢ ἐκλεκτή,</i>
000100010.	<i>τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως.</i>
01000001001	<i>Ἴδου γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ,</i>
00010010010,	<i>ὁ ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ Ἱεράρχης,</i>
01000100,	<i>Νεκτᾶριος ὁ Ὁσιος,</i>

*Οι κατάλογοι είναι διαθέσιμοι στο: <http://www.stanthonymonastery.org/music/Formula.html>

01000100010,	τὰ πάλαι σοι θεόθεν δεδογμένα,
1010010,	ἔτι ἅπαξ σφραγίζει,
000010010,	καὶ διαπρυσίως κηρύττει,
01010010,	τῇ δόξῃ ἢ ἐδοξάσθη,
0001001.	παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ.
101000100	Ἦθεν στῦλον καὶ ἐδραῖωμα,
100010	τοῦτον κεκτημένη,
0001001010010	καὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ τὴν χάριν ὀρώσα,
00100100	τῷ νυμφίῳ σου βόησον,
100100	Κύριε δόξα σοι.

Κάθε φράση στην οποία έχουμε τώρα χωρίσει τον ύμνο, υποχρεωτικά τελειώνει στο σημείο όπου στο αρχικό κείμενο υπάρχει σημείο στίξης. Αυτό ώστε να μπορεί να γίνει ο χειρισμός του ύμνου φράση-φράση. Για περαιτέρω διευκόλυνση η κάθε μια φράση του ύμνου αριθμείται:

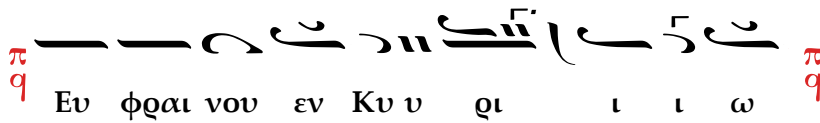
1) 0100010,	Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ,
2) 001000010,	ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία,
3) 01000100,	ἀγάλλου καὶ χόρευε,
4) 0100001,	ἢ νύμφη ἢ ἐκλεκτή,
5) 000100010.	τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως.
6) 01000001001	Ἴδου γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ,
7) 00010010010,	ὁ ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ Ἱεράρχης,
8) 01000100,	Νεκτάριος ὁ Ὅσιος,
9) 01000100010,	τὰ πάλαι σοι θεόθεν δεδογμένα,
10) 1010010,	ἔτι ἅπαξ σφραγίζει,
11) 000010010,	καὶ διαπρυσίως κηρύττει,
12) 01010010,	τῇ δόξῃ ἢ ἐδοξάσθη,
13) 0001001.	παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ.
14) 101000100	Ἦθεν στῦλον καὶ ἐδραῖωμα,
15) 100010	τοῦτον κεκτημένη,
16) 0001001010010	καὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ τὴν χάριν ὀρώσα,
17) 00100100	τῷ νυμφίῳ σου βόησον,
18) 100100	Κύριε δόξα σοι.

Η φράση (1) ξεκινάει με την τρισύλλαβη λέξη «Ευφραίνου», η οποία έχει τη δομή 010. Στη σελίδα 30 (Section B) βρίσκουμε 7 θέσεις με δομή 010 και 4 με δομή 10, οι οποίες ταιριάζουν σε αυτή τη δομή, αρκεί να τοποθετήσουμε μπροστά έναν συμπληρωματικό φθόγγο (π.χ. ίσον) ώστε να γίνουν 010. Επιλέγουμε την 2^η από αυτές με δομή 010 (σελ. 30).

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #1

Το βασικό χαρακτηριστικό μιας φράσης που καθορίζει την μελωδία της είναι ο τονισμός στις καταληκτικές συλλαβές της. Επομένως, ο μελοποιός, για να ταιριάζει μια μουσική θέση από τους καταλόγους σε συγκεκριμένη φράση του ποιητικού κειμένου, μπορεί να χρησιμοποιήσει έναν αριθμό από «συμπληρωματικούς φθόγγους» στην αρχή της μουσικής θέσης, ώστε αυτή να είναι κατάλληλη για να τονίσει ολόκληρη τη ποιητική φράση, ακόμα και αν αυτή έχει περισσότερες συλλαβές από αυτές που θα κάλυπτε η αρχική μουσική θέση.

Η συνέχεια της ποιητικής φράσης έχει δομή 0010. Συνήθως, τα στιχηραρικά μέλη του α' ήχου περιστρέφονται στην αρχή γύρω από τον ΠΑ, οπότε θα αναζητήσουμε μια άλλη μουσική θέση που να καταλήγει στον ΠΑ. Στην Section B, σελ. 31, υπάρχουν 8 θέσεις με δομή 0010, 3 με δομή Χ010 και μια με δομή 0ΧΧΧ. Όλες αυτές μας κάνουν. Επιλέγουμε την 6^η από αυτές με δομή 0010, η οποία είναι αρκετά συνηθισμένη. Η μελωδία λοιπόν που έχουμε δημιουργήσει μέχρι στιγμής θα χαρακτηριζόταν «κλασική» εναρκτήριοις, για στιχηραρικό μέλος σε α' ήχο και είναι η εξής:

Η επόμενη ποιητική φράση (2) ουσιαστικά είναι συνέχεια της (1). Καλή ιδέα θα ήταν να μελοποιήσουμε την (1) με τρόπο ώστε να καταλήγει στον ΓΑ (ατελής κατάληξη στιχηραρικού μέλους), και η (2) που είναι η συνέχειά της να καταλήγει στον ΠΑ ώστε να ολοκληρώνεται το νόημα (εντελής κατάληξη). Επειδή όμως δεν είναι και τόσο συνηθισμένο η πρώτη φράση του τροπαρίου να καταλήγει στον ΓΑ, θα επιλέξουμε πάλι θέση με κατάληξη στον ΠΑ. Η πρώτη της λέξη έχει δομή 00100, συνεπώς αναζητούμε μουσική θέση στην Section C (σελ. 36) και έχουμε αρκετές επιλογές (5 θέσεις με δομή 100, 6 θέσεις 0100 κτλ). Επιλέγουμε τη πρώτη από αυτές με δομή 0100, απλά θα χρειαστεί να προηγηθεί ένας συμπληρωματικός φθόγγος, συγκεκριμένα ένα ισον, για να ταιριάζει στις συλλαβές της φράσης «η ορθόδοξος» (ίδη και ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #1). Για τη συνέχεια της φράσης, η λέξη «Εκκλησία» έχει τη δομή 0010. Ζητούμενο είναι να αποφύγουμε (αν και δεν απαγορεύεται) την μονοτονία, συνεπώς από την Section B επιλέγουμε την 3^η θέση, στη σελίδα 30 με δομή 010 η οποία προσδίδει στη φράση «Εκκλησία» διαφορετική κατάληξη από την προηγηθείσα φράση «Εν Κυρίω». Προηγουμένως προσθέτουμε και ένα ίσον ως συμπληρωματικό φθόγγο, για την συλλαβή Εκ(κλησία). Ενώνοντας τις δύο μουσικές θέσεις έχουμε πλέον την εξής μελωδία:

Eu φραι νου εν Κυ υ ρι ι ι ω Η ορ
 θο δοξος Εκ κλη σι ι ι α

Η επόμενη ποιητική φράση (3) έχει συλλαβική δομή 0100100 και δεν είναι αυτοτελής. Συνεχίζεται νοηματικά άμεσα στην (4) ή νύμφη ή έκλεκτή και τελειώνει στην (5) τοῦ οὐρανίου Βασιλέως. Επομένως, θα «ενώσουμε» τις (3) και (4), κάνοντας κατάληξη στον ΓΑ, και ακολούθως θα συνδέσουμε την (5) και θα καταλήξουμε στον ΠΑ. Οι (3) και (4) μαζί έχουν δομή 01001000100001. Στη Section E, δε βρίσκουμε κάποια θέση με τη παραπάνω δομή. Υπάρχει όμως η δεύτερη με δομή 00001, στη σελίδα 44, η οποία ταιριάζει γιατί έτσι καταλήγει συλλαβικά και η φράση (4) (ίδε και ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ #1). Θα πρέπει όμως να χτίσουμε την υπόλοιπη μελωδία με συμπληρωματικούς φθόγγους, και μάλιστα αντί να βάλουμε 5-6 ίσον στη σειρά, καλό είναι να τονίζονται οι λέξεις. Τους συμπληρωματικούς φθόγγους αυτούς, τους αποκαλούμε «ειρμολογικές γέφυρες». Ειρμολογικές διότι αποτελούνται από συλλαβική μελωδία (ένας φθόγγος ανά συλλαβή), όπως και τα ειρμολογικά μέλη, γέφυρες διότι ενώνουν τις στιχηραρικές θέσεις ενός μαθήματος.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #2

Σε μια μελωδία ειρμολογικής γέφυρας, οι τονιζόμενες συλλαβές γράφονται συνήθως με ψηφιστόν, πεταστή ή ολίγον ακολουθούμενο από ίσον.

Με αυτά υπόψιν, θα χτίσουμε μια απλη ειρμολογική μελωδία για τη ποιητική φράση «και χόρευε η», ενώ για τη συνέχεια «νύμφη η εκλεκτή» θα εφαρμόσουμε τη θέση που επιλέξαμε παραπάνω από τους καταλόγους. Σημειώνεται μόνο ότι μεταξύ των λέξεων «Νύμφη» και «η» προστέθηκε ένα σημείο αναπνοής «+» ούτως ώστε να είναι ξεκάθαρο ότι το κείμενο του τροπαρίου λέει «η Νύμφη Η εκλεκτή» και όχι «η Νύμφη εκλεκτή».

Α γαλ λου και χο ρευ ε η Νυμ φη η εκ λε
 εκ τη

Στο «Χόρευε» η χρήση της πεταστής γίνεται γιατί σε ειρμολογικές μελωδίες η πεταστή συνηθίζεται όταν ακολουθεί ένας μόνο κατιών χαρακτήρας, αν και θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ολίγον άνευ ψηφιστού.* Επιπλέον, θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποδίδουμε την έννοια της λέξης «χόρευε».

Παρατηρούμε ότι φτιάξαμε ειρμολογική γέφυρα αποτελούμενη από 8 ολόκληρες συλλαβές! Αν και φαίνεται υπερβολικά μεγάλη, στη πραγματικότητα δεν είναι.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #3

Στα στιχηραρικά μαθήματα που βρίσκονται στη Μουσική Κυψέλη, ειδικά στα τροπάρια της Λιτής, θα βρούμε κατά περίπτωση ειρμολογικές γέφυρες περισσότερων από 12 συλλαβές.

Το νόημα ολοκληρώνεται με τη ποιητική φράση (5), με δομή 000100010 και θέση που από τον ΓΑ καταλήγει στον ΠΑ. Καταλληλότερη θέση κρίνεται η 1^η σελ. 35 στη Section B καθώς από τις αρκετές θέσεις που ταιριάζουν θεωρητικά, είναι η πλουσιότερη μελωδικά, όπως αρμόζει στον τονισμό της λέξης «Βασιλέως». Θα πρέπει ωστόσο να προηγηθούν 3 συμπληρωματικοί φθόγγοι. Συνεπώς, η μελωδία του μαθήματος, έως τώρα, διαμορφώνεται ως εξής:

π 9 Ευ φραι νου εν Κυ υ ρι ι ι ω π 9 Η ορ
θο δοξος Εκ κλη σι ι ι α π 9 Α γαλ λου και χο ρευ
ε η Νυμ φη η εκ λε εκ τη ρ του Ου ρα νι
ουΒα α α α σι ι λε ε ε ως π 9

Η ποιητική φράση (6) λειτουργεί ως σύνδεσμος νοηματικά και δεν έχει ανάγκη ιδιαίτερου τονισμού, οπότε θα μελοποιηθεί ως μια απλή ειρμολογική γέφυρα. Η καταληκτική της δομή είναι 1001, συνεπώς επιλέγουμε τη μουσική θέση Χ001 από την Section A, σελ. 27. Ίδου το αποτέλεσμα, μαζί με τους συμπληρωματικούς φθόγγους. Φροντίζουμε μόνο, τις συλλαβές που τονίζονται στο ποιητικό κείμενο, να τις τονίζουμε και μουσικά.

π 9 Ι δου γαρ εν τη καθ η μα ας γε νε ε α π 9

*Έχουμε συγκεντρώσει περισσότερους από 100 κανόνες ορθογραφίας της βυζαντινής μουσικής, οι οποίοι είναι διαθέσιμοι online στο: <http://www.stanthonymonastery.org/music/ByzOrthography.pdf> (25 σελίδες, 260 Kb)

Η ποιητική φράση (7) και η συνέχειά της, η (8) χρειάζονται πιο περίτεχνη μελοποίηση. Δέον είναι να μελοποιηθεί εξ ολοκλήρου με στιχηραρικές θέσεις, άνευ συμπληρωματικών φθόγγων. Αυτό μπορεί να γίνει με «συνεργασία» δύο κατάλληλων θέσεων από τους καταλόγους. Η (7) έχει συλλαβική δομή 00010010010. Για τη φράση 0001 (ὁ ἀληθής) επιλέγουμε την 3^η θέση στη σελ. 43 (Section E) και για τη συνέχεια 0010010 (τοῦ Χριστοῦ Τεράρχης) υπάρχει θέση που ταιριάζει ακριβώς, η 8^η και 9^η σελ. 45 (Section F). Επιλέγουμε την 8^η (ουσιαστικά ίδιες είναι) φροντίζοντας το πρώτο της φθογγόσημο να το γράψουμε με ίσον και όχι με ολίγον+κέντημα (γιατί ήδη βρισκόμαστε στον ΓΑ) έχουμε το εξής αποτέλεσμα:

ο α λη θης του Χρι στου ι ι ε ε ρα αρ
 χης

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #4
 Σε κάθε θέση, το τονικό ύψος του πρώτου φθόγγου είναι που μετράει, και όχι το διάστημα που υποδηλώνεται από το φθογγόσημο ή το σύμπλεγμα φθογγοσήμων. Για παράδειγμα, μια θέση που ξεκινάει με μαρτυρία του ΓΑ και ίσον μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε σημείο του μαθήματος που έχει ΠΑ, μόνο αντί για ίσον, θα την γράψουμε με φθογγόσημο που υποδεικνύει ανάβαση 2 φωνών (πχ ολίγον και κέντημα).

το πρώτο μισό 0100 (Νεκτάριος) θα τονιστεί με μια θέση παλαιού στιχηραρίου (Section L), σελ. 58, τελευταία θέση, η οποία εκτός του ότι ανεβαίνει στον άνω ΠΑ, είναι και ιδιαίτερα μελωδική. Η συνέχεια 0100 μπορεί να είναι καταληκτική στον ΠΑ, συνεπώς επιλέγεται η 1^η θέση στη σελ 69 (Section O), φροντίζοντας μόνο, προκειμένου ο πρώτος φθόγγος της θέσης να είναι ΠΑ να ξεκινήσουμε τη θέση με κατάβαση 2 φωνών αντί 3 φωνών (ίδη και σημαντικό σχόλιο #4). Επιπλέον, μετά το άρθρο «ο», η λέξη «Όσιος» στο ποιητικό κείμενο ξεκινάει με κεφαλαίο όμικρον. Αυτός είναι ένας εναλλακτικός τρόπος (μαζί με τη χρήση σημείου αναπνοής) για να ξεχωρίσουν δύο λέξεις, οι οποίες

Νε ε κτα α α ρι ι ι ι ο ο ος ο ο
 ο ο σι ι ι ι ος

Συνεχίζοντας με τη ποιητική φράση (9) έχουμε συλλαβική δομή 01000100010 και ως προς τον μουσικό τονισμό θα την χρησιμοποιήσουμε ως ειρομολογική γέφυρα.

Λόγω του μεγέθους της, και επειδή δεν βρίσκουμε θέση με ακριβώς ίδια συλλαβική δομή θα την σπάσουμε σε δύο τμήματα: 01000 και 100010. Για το πρώτο τμήμα επιλέγουμε την 1η με δομή 01000 της Section D, σελ. 41 και για το δεύτερο τμήμα την 1η της σελ. 35 (Section B) με δομή 100010, ξεκινώντας με ανάβαση 2 φωνών ώστε αφ'ενός μεν να είμαστε στον ΓΑ που απαιτεί η θέση, αφ'ετέρου δε με την ανάβαση θα επιτύχουμε έμφαση στη τονιζόμενη συλλαβή «θε-Ο-θεν».

Τα παλαι σοι θε ο θεν δε ε ε ε δο ογ
με ε ε να

Η ποιητική φράση (10) με συλλαβική δομή 1010010 δεν έχει τίποτα το ιδιαίτερο. Επιλέγεται η μουσική θέση Χ010010 από τη σελ. 33 (Section B).

ε τι α παξ σφραγι ι ι ζει

Επίσης και για την (11), με δομή 000010010 επιλέγεται η 3^η από το τέλος της σελίδας 33 (Section B), αφού προστεθεί ένα ίσον ως συμπληρωματικός φθόγγος στην αρχή της (ίδε και σημαντικό σχόλιο #1), όπως επίσης και ένα κλάσμα για χρονική προσαύξηση στο τελευταίο φθογγόσημο.

και δι α πρυσι ως κυ ρυ υ υττει

Η ποιητική φράση (12), με δομή 01010010, χρειάζεται λίγο καλύτερο τονισμό, που θα οδηγήσει σε μια μικρή κορύφωση στη μεθεπόμενη (13). Για αυτό θέλουμε να τονίσουμε τη (12) με κατάληξη στον ΓΑ. Στη σελ. 45 (Section F) έχει αρκετές που μας κάνουν, αν και όλες είναι λίγο πολύ παραλλαγές της ίδιας βασικής μουσικής θέσης. Επιλέγουμε την 1^η από αυτές με δομή 0010010 και βάζουμε ως συμπληρωματικό φθόγγο ένα ολίγον. Τότε ο πρώτος φθόγγος της θέσης δεν θα είναι ανάβαση 2 φωνών αλλά μίας, ώστε να ξεκινήσει η θέση με ΓΑ, όπως πρέπει. Το αποτέλεσμα είναι αυτό:

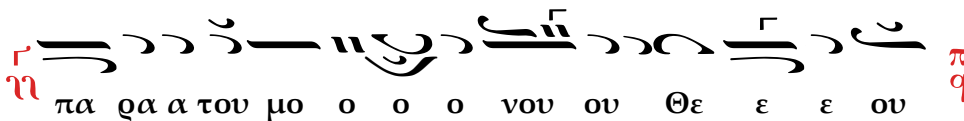
τη δο ξη Η ε δο ο ξα α σθη

Ίσως κανείς παρατηρήσει ότι η 2^η συλλαβή της ποιητικής φράσης είναι τονιζόμενη «1» ενώ της μουσικής θέσης που επιλέξαμε είναι μη τονιζόμενη «0». Παρ' όλα αυτά, το αποτέλεσμα δεν είναι δυσάρεστο ή παράτονο. Ίδε και Σημαντικό σχόλιο #5.

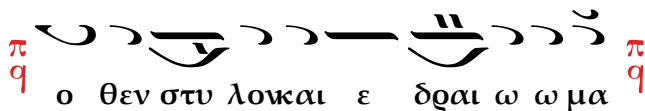
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #5

Συνήθως, μια τονιζόμενη συλλαβή του ποιητικού κειμένου μπορεί να μπει χωρίς κανένα πρόβλημα σε σημείο της μουσικής θέσης το οποίο κανονικά απαιτεί μη τονιζόμενη συλλαβή. Το αντίθετο όμως, δηλαδή να μπει μια μη τονιζόμενη συλλαβή του ποιητικού κειμένου σε σημείο της μουσικής θέσης η οποία απαιτεί τονιζόμενη συλλαβή, είναι λάθος καθώς οδηγεί σε παρατονισμό.

Ο). με δομή 00100X. Πρέπει βέβαια να βάλουμε ένα συμπληρωματικό φθόγγο. Για να φτάσουμε στο ΔΙ που απαιτεί η θέση που επιλέξαμε, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα ίσον με αντικένωμα, ως μη τονιζόμενη συλλαβή «ΠΑ-ρά». Κάνοντας αυτά έχουμε:

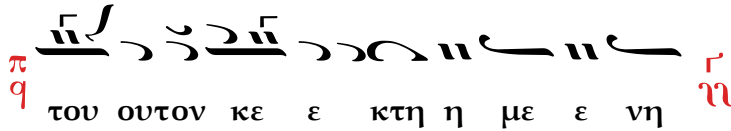

Η (14) με συλλαβική δομή 101000100 καλό είναι να μελοποιηθεί ως ειρμολογική γέφυρα καθώς μιλάμε πάντα για ένα τροπάριο της λιτής, το οποίο δεν θέλουμε να γίνει πολύ μεγάλο σε διάρκεια, όπως ένα δοξαστικό για παράδειγμα. Επιπλέον είναι άμεση συνέχεια της φράσης (15). Καθώς η φράση μιλάει περί «εδραιώματος», θα εδραιώσουμε και εμείς με το να περιστρέψουμε τη μελωδία γύρω από τον ΠΑ, δηλαδή τη βάση. Για το σκοπό αυτό, στη σελ. 38 (Section C) επιλέγουμε (από τις πολλές επιλογές) τη 1^η μουσική θέση με δομή 1000100, βάζοντας δύο συμπληρωματικούς φθόγγους μπροστά. Επίσης, τοποθετείται και ένα κλάσμα στον τελευταίο φθόγγο για να δώσουμε «μια ανάσα» στο τροπάριο.

Ερχόμενοι στην (15) με συλλαβική δομή 100010. Υπάρχουν ορισμένες με την ίδια δομή στην Section B αλλά δεν πολυταιριάζουν επειδή διεκπεραιώνουν «ειρμολογικά» τη μελωδία ενώ σε αυτό το σημείο θα θέλαμε μια αμιγή στιχηραρική θέση. Κοιτάζοντας στην Section F, στη σελίδα 46 βλέπουμε μια θέση με δομή 10100100010. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται τελείως άσχετη. Ωστόσο, το τέλος της είναι ίδιο με τη δομή της ποιητικής μας φράσης. Οπότε την «κόβουμε» και διατηρούμε το τμήμα 100010 της μουσικής θέσης. Επειδή όμως έτσι θα βρεθούμε τονικά στον ΚΕ, θα πρέπει να την ξεκινήσουμε με ανάβαση 5+1 φωνών. Δεν είναι όμως άγνωστη αυτή η ανάβαση σε στιχηραρικά μέλη του α' ήχου. Το αποτέλεσμα είναι αυτό:

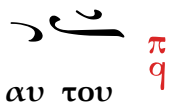
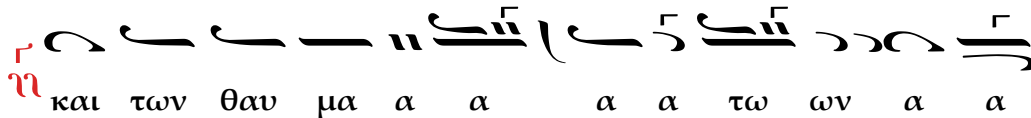

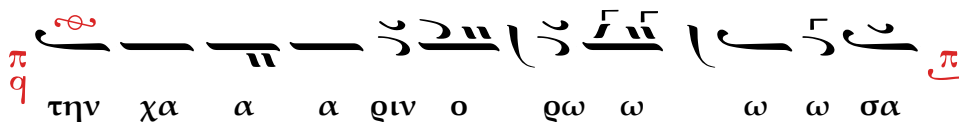
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #6

Είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί μέρος μουσικής θέσης αντί για ολόκληρη. Εφόσον όμως «κόβουμε» μια θέση, πρέπει να χρησιμοποιηθεί το 2^ο μέρος της, που περιέχει την κατάληξη, η οποία όπως συζητήθηκε είναι η πιο σημαντική. Επιπλέον, χρειάζεται μια σχετική εμπειρία όταν αποφασίσει κανείς να «κόψει» μια φράση και να χρησιμοποιήσει τμήμα της, διαφορετικά, κάνοντάς το άκριτα, θα χαλάσουν οι θέσεις και η μελοποίηση θα έχει μουσικά σφάλματα.

προηγούμενως. Για το πρώτο μέρος (και τῶν θαυμάτων αὐτοῦ) με συλλαβική δομή 0001001 υπάρχουν αρκετές επιλογές. Αντί να επιλέξουμε μια μικρή θέση, την οποία θα «γεμίσουμε» συμπληρωματικούς φθόγγους μπροστά, προτιμούμε μια ωραία θέση όπως αυτή με δομή 01001 στη σελ. 27 (Section A). Οι λόγοι που την επιλέγουμε είναι 1^{ον} το ότι αρκούν 2 συμπληρωματικοί φθόγγοι για να ταιριάξει στη ποιητική φράση, και 2^{ον} ότι είναι χαρακτηριστική μελωδία α' ήχου, τόσο πανηγυρική όσο και «σεμνή» που κατά τη γνώμη μας, αποδίδει την έννοια των «θαυμάτων». Προσοχή μόνο να ξεκινήσουμε με πτώση 2 φωνών ώστε να μεταβούμε στον ΠΑ (ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #4). Συνεπώς έχουμε:

Για το 2^ο μισό (τὴν χάριν ὀρώσα) χάριν τονισμού επιλέγεται μια φθορική φράση, συγκεκριμένα στη Section K, σελ. 55 αυτή με δομή 010010, ίδια με αυτή της ποιητικής μας φράσης.

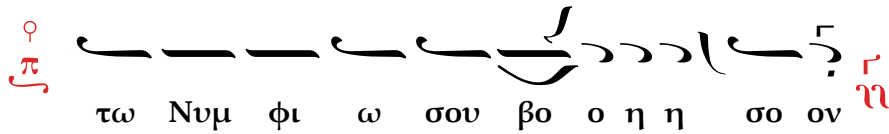

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ #7

Ίσως θεωρηθεί μονότονη η πτώση δύο συνεχόμενων ποιητικών φράσεων στον ΠΑ. Το φαινόμενο αυτό ωστόσο είναι σύνηθες σε κλασικά μαθήματα, ιδίως του Πέτρου Λαμπαδαρίου.

Η (17) με συλλαβική δομή 00100100, θα μελοποιηθεί με ένα εκφραστικό σχήμα «δυνατής φωνής». Για αυτό, ιδανική κρίνεται κάποια από τις θέσεις που κάνει «άλμα» από τον ΓΑ στον ΝΗ' (Section I). Επειδή όμως καμιά από τον κατάλογο δεν ταιριάζει ακριβώς, θα συνδιάσουμε πάλι 2 μουσικές θέσεις. Για το πρώτο

μέρος 00100 (τῶ νυμφίῳ σου) μπορεί να χρησιμοποιηθεί η 1^η με δομή 0100 της σελ. 48 (Section G), με τη προσθήκη στην αρχή της ενός ίσον (συμπληρωματικός φθόγγος). Για το 2^ο μέρος (βόησον) με δομή 100 επιλέγουμε από τη Section I, σελ. 53 τη πρώτη θέση, και έχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα:

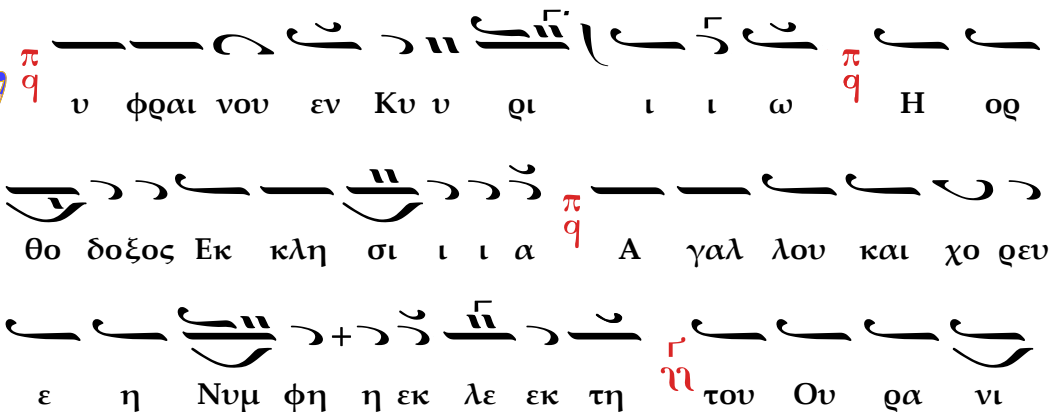
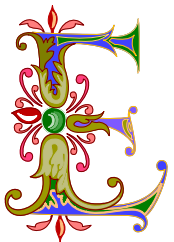

Η τελευταία ποιητική φράση (18), με συλλαβική δομή 100100 θα είναι και η τελική κατάληξη. Για να την φτιάξουμε με βάση τους καταλόγους, πρώτα επιλέγουμε την «προτελευταία» θέση στις Sections M ή N, και κατόπιν την τελική στη Section O. Ως προτελευταία επιλέγουμε τη 1^η θέση της σελ. 64 (Section M), ενώ ως τελευταία θέση επιλέγουμε αυτή με συλλαβική δομή 0001XX, η οποία ταιριάζει εφόσον ξεφορτωθούμε τη πρώτη μη τονιζόμενη συλλαβή «0», και διατηρώντας βεβαίως τη κατάληξη ακέραια. Τέλος!

Επιλέγουμε και ένα ωραίο διακοσμητικό από τη σελίδα <http://www.stanthonymonastery.org/music/ByzDropCaps.zip>, και έχουμε το τελικό κείμενο στην επόμενη σελίδα.

Εἰς τὴν λιτὴν. Ἦχος α΄

ου Βα α α α σι ι λε ε ε ως ^{π ρ} Ι δου γαρ εν

τη καθ η μα ας γε νε ε α ^{π ρ} ο α λη θης

του Χρι στου ι ι ε ε ρα αρ χης ^{ρ η} Νε ε κτα

α α ρι ι ι ι ο ο ος ^{ρ η} ο Ο ο ο σι ι

ι ι ος ^{π ρ} Τα πα λαισοι θε ο θενδε ε ε ε δο ο γ

με ε ε να ^{π ρ} ε τι α παξσφρα γι ι ι ζει ^{π ρ}

και δι α πρου σι ως κυ ρυ υ υ ττει ^{π ρ} τη δο ξη

Η ε δο ο ξα α σθη ^{ρ η} πα ρα α του μο ο ο

ο νου ου Θε ε ε ου ^{π ρ} ο θεν στυ λο και ε δραι ω

ω μα ^{π ρ} του ου τον κε ε κτη η με ε νη ^{ρ η} και των

θαν μα α α α α τω ων α α αυ του ^{π ρ}

την χα α α ριν ο ρω ω ω ω σα ^{π ρ}

τω Νυμ φι ω σου βο ο η η σο ον Κυ ρι ι ε
 δο ο ο ο ο ξα α α α σοι π

Ίδού πως με μικρό (σχετικά) κόπο και ελάχιστο καλλιτεχνικό χάρισμα, είναι δυνατόν να συνθέσει κάποιος μια μελωδία που επενδύει ένα τροπάριο, με έναν σωστό κατά τους κανόνες της βυζαντινής μουσικής τρόπο.